

ACTIVEREN VAN HET SPELLINGBEWUSTZIJN

Inge Ockerse 2150475
Master SEN RTD2 Breda
Begeleider: Piet Koppejan
Mei 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	
1.1. Zie de maan schijnt door de bommen	3
1.2. Verlegenheidsituatie in het spellingonderwijs	4
1.3. Context van het spellingonderzoek	4
1.4. Onderzoeksvraag en deelvragen	5
2. Theoretische onderbouwing van het praktijkonderzoek spelling	6
3. Opzet van het onderzoek	
3.1. Verantwoording van de gekozen onderzoeksvorm	10
3.1.2. Didactiek	10
3.2. Verzamelen van data	12
3.3. Onderzoeksgroep	12
3.4. Verantwoording van triangulatie, validiteit en betrouwbaarheid	12
3.5 De data en de data-analyse	13
3.6. Ethische aspecten	15
4. Resultaten	
4.1. Resultaten van de Cito-toets spelling M7 start en vervolg 1	16
4.2. Resultaten van de stelopdracht	18
4.3 Controlemeting	20
5. Conclusies en aanbevelingen	
5.1. Effect op de spellingprestaties van de Cito-toets M7 na de interventies	22
5.2. Effect op de transfer in stelopdracht na de interventies	22
5.3. Antwoord op de onderzoeksvraag	22
5.4 Aanbevelingen	24
6. Evaluatie en reflectie	
6.1. Evaluatie van het onderzoek spellingbewustzijn	25
6.2 Reflectie	25
Literatuurlijst	27
Bijlage: logboek spellinglessen	28

1. Inleiding

1.1 Zie de maan schijnt door de bommen.

Het is eind november en op het schoolplein ligt sneeuw. Aan de ramen hangen vrolijk gekleurde Zwarte Pieten. Volgende week vrijdag vieren we Sinterklaas. De kinderen hebben lootjes getrokken en maken voor elkaar een surprise met een gedicht van tenminste tien regels.

Ik ken de leerlingen van deze groep 7 goed, want ik heb ze het vorig schooljaar ook gehad. Een hele leuke groep, sociaal, pittig en leren lijken ze over het algemeen leuk te vinden.

Een uitgelezen moment om het maken van Sinterklaasgedichten te oefenen. Ik vertel dat we een gedicht gaan maken voor iemand die we goed kennen: voor de juf! Ik laat de klas wat dingen bedenken die bij mij horen, zoals open haard, voorlezen, knutselen, Duvel, Groot-Ammers, juf van groep 7. Klassikaal maken we een gedicht van 10 regels in het AA-BB rijmschema. De kinderen hebben er plezier in en gaan nu in hun kladschrift brainstormen voor wie ze zelf een gedicht willen schrijven en welke onderwerpen ze daar in willen verwerken.

Als de inspiratie er is gaat het dichten beginnen. De kinderen gaan enthousiast aan het werk. 's Middags leest een aantal kinderen hun gedicht voor en dat is genieten, want er zijn een hele leuke gedichten bij, de rijmpiet zou er jaloers van kunnen worden en juf is trots en blij. Nadat ik de kinderen heb gevraagd het gedicht op spelling na te kijken laat ik de blaadjes ophalen, leg het stapeltje op mijn bureau om er na schooltijd nog eens van te genieten.

Dat is echter schrikken. In de gedichten die zo fantastisch klonken toen de leerlingen ze voorlezen zitten veel meer spellingfouten dan ik verwacht had. Allerlei fouten, die ze volgens mij niet zouden hoeven maken. Ik besluit hier morgen met de kinderen individueel even naar te kijken. Ik wijs een fout woord aan en vraag dan of het goed of fout is, gelukkig blijken de leerlingen vaak wel te weten wat er fout aan is en welke spellingregel ze toe hadden moeten passen.

Dat is dan toch wel weer geruststellend. Toch vraag ik me af waarom de kinderen uit zichzelf de aangeleerde spellingregels onvoldoende toepassen, terwijl bij navraag blijkt dat de kinderen de regels meestal wel kennen. Wat moet ik aan mijn onderwijs veranderen, om te zorgen dat de dichtpieten de spellingregels die ze kennen bewust gaan toepassen. Zodat Sinterklaas het werk gerust aan hen over kan laten.

1.2 Verlegenheidsituatie in het spellingonderwijs

De verlegenheidsituatie doet zich voor in groep 7 op een reguliere basisschool in een klein dorp in de Alblasserwaard.

Vorig schooljaar viel het op dat de methodegebonden toetsen spelling heel goed gemaakt werden door deze groep leerlingen. De Cito-toetsen spelling M6 en E6 gaven echter een uitslag die veel lager was. Ook tijdens vrije schrijfsituaties passen de leerlingen de spellingregels die ze kennen onvoldoende toe. Hieruit blijkt dat de leerlingen de transfer van spellinglessen naar spelling in andere situaties onvoldoende beheersen. Het is in het belang van het onderwijs de lessen zodanig te verbeteren dat de algemene spellingprestaties verbeterd worden. Dit past binnen de visie van de school: De basisvaardigheden lezen, taal en rekenen zijn voor de school het belangrijkste, resultaten geven richting aan het onderwijs.

Voor mijn ontwikkeling als remedial teacher is het van belang mijn ortho-didactische competentie op het gebied van de basisvaardigheden te versterken, middels dit onderzoek hoop ik dat te bereiken voor het vak spelling.

In onderstaande tabel is te zien dat de resultaten van de Cito-toets spelling E6 onvoldoende waren: de school streeft naar een uitval (D en E) van niet meer dan 20%; midden 6 is dit percentage hier echter 31,5 %; 11,5 % te veel onvoldoende scores.

In de toets Cito-spelling E6 is het aantal D-E scores gedaald; het percentage is nu 2,5 % te hoog.

Het landelijk gemiddelde van A-scores is 25%, midden 6 is dat is in deze groep 9 %; eind groep 6 is dat 13,5 %. Beide gemiddelden zijn te laag, vergeleken met het landelijk gemiddelde.

	A	B	C	D	E
Cito spelling M6	9%	18%	40,5%	27%	4,5%
Cito spelling E6	13,5%	40,5%	22,5%	18%	4,5%

Tabel 1.1. behaalde Cito-scores spelling vorig jaar van de huidige groep 7

1.3. Context van het spellingonderzoek

De school doet mee aan de taalpilot onder begeleiding van de schooladviesdienst.

Na technisch lezen en begrijpend lezen wordt dit jaar de verbetering van het spellingonderwijs aangepakt. Er wordt gewerkt met de kwaliteitskaart voor betere spellingresultaten. De kwaliteitskaarten die het Projectbureau Kwaliteit publiceert zijn bedoeld om binnen het lerarenteam het gesprek te ondersteunen over de betekenis van goed onderwijs.

Dit praktijkonderzoek sluit hier heel goed op aan, het team, de directeur en schoolbegeleidingsdienst staan hier dan ook zeer positief tegenover.

Op deze basisschool wordt gebruik gemaakt van de spellingmethode “Taal Actief”.

Ik volg de opleiding Master SEN in Breda met als belangrijkste doel mijn ortho-didactische competenties te versterken. Met dit onderzoek hoop ik dat voor de basisvaardigheid spelling te bereiken.

1.4. Onderzoeksvraag en deelvragen

De onderzoeksvraag voor dit onderzoek is:

Ik onderzoek hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt, omdat ik wil weten op welke manier ik de transfer van aangeleerde spellingregels kan stimuleren, teneinde mijn spellingonderwijs te optimaliseren, zodat de spellingprestaties van de leerlingen vooruit gaan.

Onderwerp

Ik onderzoek hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt,

Vraag

Op welke manier kan ik de transfer van aangeleerde spellingregels versterken?

Doel onderzoek

Mijn spellingonderwijs te optimaliseren

Praktische toepassing

Vooruitgang spellingprestaties van de leerlingen van groep 7

2. Theoretische onderbouwing van het praktijkonderzoek spelling

In dit praktijkonderzoek wordt onderzocht hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt en op welke manier de transfer van aangeleerde spellingregels kan worden versterkt.

Hieronder worden de deelvragen en kernbegrippen theoretisch onderzocht.

Wanneer het spellingonderwijs onder de loep genomen wordt, is het van belang uit te gaan van de doelen van het spellingonderwijs, zoals geformuleerd door de Stichting Leerplanontwikkeling Nederland (SLO).

Volgens de SLO zijn de kerndoelen Nederlandse taal voor het basisonderwijs (2006) over spelling en interpunctie de volgende:

“Kerndoel 8: De leerlingen leren informatie te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.

Kerndoel 11: De leerlingen kennen een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen:

- regels voor het spellen van werkwoorden
- **regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden**
- regels voor het gebruik van leestekens.”

Dit onderzoek richt zich op “het kennen van regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden.”

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 leidt het kennen van de regels echter niet automatisch bij alle leerlingen tot toepassing. Dit onderzoek richt zich daarom naast het kennen van de spellingregels, op verbetering van de toepassing van de kennis van “regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden”.

De school waar dit praktijkonderzoek wordt gedaan, werkt met de spellingmethode Taal Actief. Spellingmethodes moeten voldoen aan de doelen, zoals die door het SLO zijn geformuleerd. De spellingmethode Taal Actief voldoet volgens de methodeanalyse van de CED groep in opdracht van de PO-raad, aan de kerndoelen.

Taal Actief werkt aan het aanleren van regels en de toepassing daarvan op de volgende wijze: Strategieën:

De methode besteedt aandacht aan het verdelen van een woord in klanken/klankgroepen, aan regels, aan inprenting en aan analogiserenderingen (de methode gebruikt hierbij het begrip ‘grondwoord’). Er is aandacht voor fonologische vaardigheden.

De categoriekaarten visualiseren per categorie de spellingaanpak. Geadviseerd wordt deze categoriekaarten (of een selectie hiervan) in de klas op te hangen. Hierdoor kunnen leerlingen en leerkrachten de regels beter onthouden en kan er steeds naar terugverwezen worden.

Hierdoor stijgt de kans dat de leerlingen de regels gaan onthouden en toepassen.

Tijdens de nulmeting van dit onderzoek bleken de leerlingen op een aantal categorieën sterk uit te vallen. Volgens de methodeanalyse van het CED wordt dit mede veroorzaakt doordat de inhoud van de spellingmethode niet volledig aansluit op de Cito-toets. Bij de Cito-toets M7 worden de volgende categorieën getoetst, die nog niet door de methode zijn aangeboden:

- Woorden met –au en –ou;
- Woorden met –ge als in garage;
- Woorden die eindigen op ‘s;
- Woorden met een hoofdletter (De Klaproos);
- Woorden die eindigen op –sch;
- Verkleinwoorden met –aatje, -ootje en -uutje en met –nkje;
- Woorden met open en gesloten lettergreep.

Mijn ervaring met de methode Taal Actief is dat de leerlingen in mijn groep de vier laatst geoefende spellingstrategieën in de methodetoetsen bijna altijd correct toepassen. Worden de categorieën echter in andere situaties, zoals de Cito-toets en in zelf geschreven teksten, aangeboden dan blijken de leerlingen die onvoldoende te herkennen. De kinderen lijken zich niet voldoende bewust te zijn van alle behandelde spellingregels en passen die dan ook onvoldoende toe.

Volgens Oepkes is spellingbewustzijn belangrijk voor het toepassen van de aangeleerde spellingregels. Het is dan ook van belang in dit onderzoek stil te staan bij de betekenis van dit begrip.

In de volgende alinea's beschrijf ik daarom de visie van H. Oepkes op spellingbewustzijn (in *Jeugd, School en Wereld* (november 2006):

Het gaat het in het spellingonderwijs om het foutloos leren spellen. Ontwikkelen van het spellingbewustzijn is een belangrijke doel van het spellingonderwijs.

Spellingbewustzijn omschrijft Oepkes als "het vermogen te reflecteren over de eigen spelling, spellingvaardigheid en spellingprocessen". Op de SLO-taalsite wordt spellingbewustzijn omschreven als : "De speller is zich op allerlei momenten bewust van de spellingregels die hij/zij op dat moment zou kunnen toepassen".

Spellingbewustzijn is belangrijk voor het bevorderen van de spellingvaardigheid. Leerlingen met een goed ontwikkeld spellingbewustzijn weten bijvoorbeeld wanneer een woord goed gespeld is en weten ook wanneer ze moeten twifelen over de juiste spelling. Daardoor zijn ze beter in staat te bepalen wanneer ze welke spellingstrategieën moeten gebruiken om fouten te voorkomen of te verbeteren.

Oepkes beschrijft in zijn artikel dat leerlingen geleerd moet worden of ze denken een woord goed of wel fout geschreven te hebben. Ze moeten in staat zijn een beroep te doen op hun regelkennis (waarbij ze de spellingregels ook mogen opzoeken in het woordenboek of in speciale opzoekboekjes) en proberen de fout te verbeteren.

Verder beschrijft Oepkes in zijn artikel het belang van het goede voorbeeld van de leerkracht; hij moet in zijn lessen laten zien en horen dat hij over spellingbewustzijn beschikt. Bij lastige woorden laat hij hardop denkend horen hoe het spellingprobleem moet worden aangepakt:

- Het woord wordt duidelijk uitgesproken;
- Het spellingprobleem wordt benoemd;
- De leerkracht doet voor hoe het probleem wordt oplost;
- Het woord wordt opgeschreven en gecontroleerd.

Deze didactische methode van hardop denken noemt men ook wel "modeling". Het gaat er bij `modeling` om dat de leerkracht de leerlingen het gewenste modelgedrag voordoet. Het is een belangrijke leerkrachtvaardigheid bij strategisch (taal)onderwijs.

R.Paffen & A.M.T. Bosman definiëren spellingbewustzijn als “het vermogen om te reflecteren over de eigen spelling, spellingvaardigheid en spellingprocessen.” “Dit vermogen tot reflectie over de eigen spellingvaardigheid wordt spellingbewustzijn genoemd (Block & Peskowitz, 1990) en is een vorm van metacognitie (e.g., Flavell, 1979). Metacognitie is namelijk het vermogen van een individu om over haar of zijn cognitieve processen en strategieën te reflecteren. Leerlingen bij wie het metacognitief bewustzijn goed ontwikkeld is, kennen hun eigen sterke, maar ook zwakke kanten. Bovendien zijn ze in staat om een beschrijving te geven van het cognitieve leerproces of de strategie die zij hanteren bij het uitvoeren van schoolse taken. Het bevorderen van metacognitieve vaardigheden lijkt dus erg belangrijk, omdat leerlingen hierdoor meer controle krijgen over hun eigen leerproces (Flavell, 1979; Von Wright, 1992)”.

Om het metacognitief bewustzijn te ontwikkelen is het van belang de leerlingen te trainen in het beschrijven van de strategie die zij hanteren bij het spellen van woorden. Wanneer de metacognitieve vaardigheden voldoende ontwikkeld zijn, kan er transfer plaats vinden.

Voortbouwend op deze inzichten wordt er de laatste jaren in de spellingdidactiek veel aandacht besteed aan het aanleren en bewust toepassen van de verschillende spellingstrategieën.

Volgens Huizenga (2006) is het belangrijk om een woord goed te kunnen schrijven, dat een kind weet welke werkwijze hij moet volgen. Er zijn vijf spellingstrategieën voor het op de juiste manier spellen van woorden:

- ☐ de elementaire spellinghandeling: alle spraakklanken opschrijven die je hoort in een woord;
- ☐ de klankclusterstrategie: alle spraakklanken opschrijven, daarbij letten op speciale klankgroepen die je altijd weergeeft door bepaalde letters;
- ☐ De woordbeeldstrategie: een woord vanuit het geheugen opschrijven;
- ☐ de regelstrategie: de juiste spellingregel toepassen;
- ☐ de analogiestrategie: een woord net zoals een bekend voorbeeld schrijven.

Woorden die volgens de elementaire spellinghandeling geschreven moeten worden, heten luisterwoorden, woorden die met behulp van de woordbeeldstrategie geschreven moeten worden, heten weetwoorden en woorden waar de regelstrategie toegepast moet worden, heten regelwoorden. (Huizenga, 2006)

Wanneer deze spellingstrategieën toegepast kunnen worden in spellinglessen, is de volgende stap om het de aangeleerde kennis wendbaar te maken. Transfer is het toepassen van de geleerde spellingregels in door de leerlingen zelf geschreven teksten. De SLO adviseert :” De transfer naar door de leerlingen zelf geschreven teksten is niet vanzelfsprekend; alleen als de leerkracht de leerlingen helpt een verbinding te leggen, zal deze transfer optreden. “

Voor mij als ervaren leerkracht en remedial teacher is het een uitdaging om vanuit de doelstelling van het SLO, de theorie over spellingbewustzijn, metacognitief bewustzijn en de visie van Huizenga op spellingonderwijs, een methode te bedenken en uit te proberen,

waardoor leerlingen op korte termijn getraind zouden kunnen worden in versterking van het spellingbewustzijn, wat zich dan zou kunnen uiten in verbeterde spellingprestaties.

Wanneer ik een effectieve methode kan ontwikkelen, kan ik die klassikaal toepassen en op die manier mijn didactische competentie verbeteren. In het team kan ik het voortouw nemen om het spellingonderwijs op onze school te verbeteren. Als remedial teacher ben ik dan in staat leerlingen effectief te remediëren. Omdat er op het gebied van spelling onvoldoende goed materiaal is om te remediëren, zou dat voor het werk dat ik als remedial teacher wil gaan doen een hele vooruitgang betekenen.

In dit onderzoek ga ik op zoek naar een methode om het spellingbewustzijn in tien lessen van 15 minuten te versterken. Om vast te kunnen stellen of er na de training ook sprake is van transfer, zullen de getrainde spellingregels ook worden getoetst door middel van een stelopdracht.

Versterking van het spellingbewustzijn zal als volgt worden opgezet:

Om te kunnen komen tot “de elementaire spellinghandeling: alle spraakklanken opschrijven die je hoort in een woord.” (Huizenga) is het van belang het woord eerst op auditief niveau te benaderen:

Het woord wordt eerst twee keer duidelijk uitgesproken door de leerkracht;

De leerlingen herhalen het woord;

De leerlingen verdelen het woord hardop in klankgroepen

Vervolgens wordt het spellingbewustzijn en daarmee het metacognitief bewustzijn gestimuleerd door per klankgroep te bepalen en beschrijven welke spellingregel van toepassing is. Er wordt alleen geoefend met woorden waar de regelstrategie of de analogiestrategie moet worden toegepast.

Aan de hand van een blad waar de spellingregels opstaan (kort aangeduid of met een symbool) wordt per klankgroep aangegeven welke spellingregel moet worden gebruikt.

De leerlingen schrijven het woord niet op.

De leerlingen krijgen na ieder woord directe feedback; op het digibord d.m.v. modeling en directe instructie

Om te onderzoeken of de oefeningen toegepast worden in zelf geschreven teksten (transfer), wordt de leerlingen in de nulmeting en de eindmeting een stelopdracht gegeven, waar de geoefende spellingregels in voorkomen.

3. Opzet van het onderzoek

3.1. Verantwoording van de gekozen onderzoeksvorm

Ik heb gekozen voor een kwantitatief actieonderzoek binnen het spellingonderwijs. Dit houdt in dat een onderwijsgevende probeert de inhoud van het curriculum en de manier waarop hij bezig is, te verbeteren. Ik kies hiervoor omdat ik mijn (ortho)-didactische competentie wil verbeteren in het belang van mijn dagelijks lesgeven en om me verder te ontwikkelen als remedial teacher. Op het gebied van spelling is er niet veel remediërend materiaal, daarom vind ik het van belang onderzoek te doen naar effectieve lessen die ook in te zetten zijn om te remediëren. Het resultaat van mijn onderwijs vind ik erg belangrijk. Dit is ook de visie van de school waar ik werk.

Ik ben een leerkracht met een gelijkmatig profiel van denker, dromer, doener en beslisser. In deze onderzoeksvorm komen al deze aspecten van mijn karakter aan bod: dromen over het resultaat, bedenken van een plan hoe dat resultaat te bereiken, beslissen hoe ik dat ga uitvoeren en vervolgens de uitvoering. Het creatieve van dit proces past bij mij. Correcte spelling vind ik belangrijk.

De hypothese die wordt onderzocht is dat de spellingvaardigheid verbeterd kan worden door werkvormen in te zetten die gericht zijn op versterking van het spellingbewustzijn.

Er wordt geoefend met regelwoorden, analogiewoorden en achtervoegsels, die worden getoetst in de Cito-toets M 7. Weetwoorden en luisterwoorden worden hier niet behandeld, omdat hier geen sprake is van het hanteren van een spellingstrategie om te komen tot een juiste spelling.

Er worden oefeningen gedaan waarvan verwacht wordt dat de leerlingen worden gestimuleerd de spellingregel in de woorden te herkennen. Om een andere manier van oefenen te hanteren dan de spellingmethode en alle aandacht te richten op de metacognitie, wordt er niet geschreven. De aandacht van de kinderen wordt alleen gericht op herkenning van de spellingregels:

3.1.2. Didactiek Er worden oefeningen gedaan waarvan verwacht wordt dat de leerlingen worden gestimuleerd de spellingregels in de woorden te herkennen. Het uitgangspunt is hier de opvatting over spellingbewustzijn: "De speller is zich op allerlei momenten bewust van de spellingregels die hij/zij op dat moment zou kunnen toepassen". (zie: hoofdstuk 2)

- de te behandelen spellingcategorieën worden gefaseerd onder de aandacht gebracht.

	Spellingcategorie
1	woorden met –sch(e) *
2	woorden met een hoofdletter *
3	woorden met open en/of gesloten lettergreep *
4	open lettergreep = weghalen gesloten lettergreep= verdubbelen
5	woorden waarin /zju/ geschreven wordt als ge *
6	Verkleinwoorden met .nkje *

7	woorden met -b *
8	woorden eindigend op 's *
9	woorden met -teit
10	woorden met -heid
11	woorden waarin /ie/ geschreven wordt als i
12	woorden met -lijk(-)
13	woorden met -ig(-) *
14	Woorden met stomme e (toegevoegd)
15	verlengingsregel -t/-d (toegevoegd)
16	Je schrijft wat je hoort (toegevoegd)

Tabel 3.1. gefaseerde aanbieding behandelde spellingcategorieën

Iedere spellingcategorie krijgt een aan de inhoud gerelateerde naam of symbool. De leerlingen krijgen een blad waar de spellingcategorieën met gerelateerde naam of symbool op vermeld staan:

-sch(e) (woord eindigt op)	H (Hoofdletter)	X (weghalen)	 (verdubbelen)
e (stomme e)	-ge (zju=ge)	-nk	-b (eindigt op b)
's	-teit	-heid	ie=i
-lijk	-ig	-d (eindigt op d)	C (schrijf wat je hoort)

Tabel 3.2. leerlingenblad behandelde spellingcategorieën

De leerkracht noemt een woord.

De leerlingen herhalen het woord

De leerlingen plaatsen per klankgroep een stip in een tabel:

--	--	--	--	--

Tabel 3.3. leerlingenblad klankgroepen tabel (het leerlingenblad bevat 10 rijen)

De leerlingen zingen het woord in klankgroepen

Per klankgroep wordt de naam of het symbool van de spellingregel opgeschreven.

Met behulp van digibord wordt nabesproken of de correcte spellingregel is herkend. Zo nodig wordt extra uitleg gegeven.(op digibord staan de namen in te slepen vakken en de tabel, zoals de leerlingen die ook hebben)

3.2. Verzamelen van data

Nulmeting en eindmeting worden gedaan met:

Cito-toets M7

Om de spellingvaardigheid te bepalen is gekozen voor de Cito-toets M7. Om een zuivere vergelijking te kunnen opzetten wordt na Start bij alle leerlingen Vervolg 1 afgenomen ; de woorden van Vervolg 1 zijn gedicteerd en niet gemaakt volgens het multiple choice systeem van Cito, omdat de foutenanalyse hier niet mee gemaakt kan worden. Na afname van de toets wordt voor elke leerling het analyseformulier ingevuld. (nulmeting)

Dit wordt na 6 weken herhaald. (eindmeting)

Stelopdracht zinnen schrijven

De regelwoorden waar het spellingbewustzijn op getraind wordt ,worden ook in een eenvoudige stelopdracht zinnen schrijven getoetst. Na afloop worden de toetsen geanalyseerd op categoriefouten of andere fouten. (nulmeting)

Dit wordt na 6 weken herhaald. (eindmeting)

Controleonderzoek Cito-toets spelling M7 start en vervolg 1

Geanalyseerd op de categorie weetwoorden (woorden waarop de oefeningen geen effect gehad zouden moeten hebben):

Cat 11 ++ woorden met ei of ij

Cat 16 ++ woorden met au, auw, ou of ouw

Cat 25 + woorden waarin /ie/ geschreven wordt als i

Cat 26+ woorden waarin /s/ geschreven wordt als c

Cat 27+ woorden waarin /k/ geschreven wordt als c

Cat 40 woorden waarin /t/ geschreven wordt als th

3.3. Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit 23 leerlingen; 3 leerlingen waren afwezig. Deze kinderen doen wel mee met de oefeningen maar vallen buiten de meting.

De onderzoeksgroep is groep 7 van een reguliere basisschool in een klein dorpje in de Alblasserwaard. De groep bestaat uit 23 leerlingen. Een sociale groep, waar de leerlingen zich thuis lijken te voelen. Het gemiddelde niveau van de leerlingen is voldoende. Op het gebied van lezen/spelling zijn er 3 leerlingen die zwak presteren. In september is er een nieuwe leerling in de groep gekomen, die uit Thailand komt. Sinds 3 jaar woont hij in Nederland. Zijn spellingniveau is zeer zwak.

3.4 Verantwoording van triangulatie, validiteit en betrouwbaarheid

Om de beheersing van de spellingcategorieën te meten, is gekozen voor Schaal Vorderingen in Spellingvaardigheid (SVS) van Cito. Volgens onderstaand onderzoek is deze toets een betrouwbaar meetinstrument.

http://www.cotandocumentatie.nl/nieuwe_beoordelingen.php

Naam	COTAN-beoordeling						
	UTC	KTM	KHL	NRM	BTR	BVA	CVA
<u>DLE-test Spellen</u>	○○	●●	●○	○○	○○	○○	○○
<u>Drempelonderzoek 678</u>	●○	●●	●●	●○	●●	●○	●●
<u>Schoolwijzer - Spelling</u>	●●	●●	●●	○○	●●	○○	○○
<u>Toelatingstoets LWOO en PRO (TLP)</u>	●●	●●	●●	●●	●●	●●	○○
<u>Schaal Vorderingen in Spellingvaardigheid (SVS)</u>	●●	●●	●●	●●	●●	●○	—○
<u>PI-dictee</u>	●●	●●	●●	●○	●○	○○	—○
<u>TPVO-spellingsvaardigheid</u>	●○	●●	●○	●○	●○	●○	○○
<u>Spellingtests voor de basisschool</u>	●●	●●	●●	●○	●●	●○	—○

Legenda

Beoordeling

— Onbekend

—○ N.v.t./onvoldoende

○○ Onvoldoende

●○ Voldoende

●● Goed

COTAN-criteria

UTC Uitgangspunten bij de testconstructie

KTM Kwaliteit van het testmateriaal

KHL Kwaliteit van de handleiding

NRM Normen

BTR Betrouwbaarheid

BVA Begripsvaliditeit

CVA Criteriumvaliditeit

© 2001-2010 Cito, Arnhem. Alle rechten voorbehouden.

Tabel 3.4 Cotan-normering spellingtoetsen

De leerlingen worden zo opgesteld dat zij niet bij elkaar op het blaadje konden kijken. De sfeer moet rustig zijn, zodat de kinderen in de gelegenheid zijn geconcentreerd te werken. De toets Start wordt afgenomen, zoals in de handleiding beschreven staat. Hierna is gekozen om Vervolg 1 in dicteevorm af te nemen, zodat de foutenanalyse kan worden gemaakt.

3.5. De data en de data-analyse

De dictees van de leerlingen worden nagekeken door de leerkracht. De fouten worden vervolgens geanalyseerd met het analyseformulier “Spelling niet werkwoorden”.

De analyse onderscheidt “Andere fouten” =A en “Categoriefouten” =C.

Er zijn 16 categorieën, waarvan één categorie “Andere Fouten”.

Na het invullen van de analyseformulieren is van alle leerlingen het aantal fouten per categorie in een tabel ingevuld:

Aan de hand van deze kwantitatieve individuele foutenanalyse is de collectieve kwantitatieve groepsanalyse gemaakt:

Vervolgens is deze lijst op volgorde gezet om een overzicht te krijgen van de mate van beheersing van de verschillende spellingcategorieën:

Volgorde beheersing groep spellingcategorieën van minder beheerst naar meer beheerst

	Spellingcategorie	beheersing
1	Cat 41 woorden met –sch(e) *	29 %
2	Cat 37 woorden met een hoofdletter *	56,67 %
3	Cat 47 woorden met open en/of gesloten lettergreep *	68,75%
4	Cat 28 + woorden waarin /zju/ geschreven wordt als ge *	69 %
5	Cat 16 ++ woorden met au, auw, ou of ouw	75 %
6	Cat 27+ woorden waarin /k/ geschreven wordt als c	76,25 %
7	Cat 46 verkleinwoorden met –aatje, -ootje, -uutje, en met de uitgang .nkje *	76,67 %
8	Cat 11 ++ woorden met ei of ij	78,4 %
9	Cat 33 woorden met –b *	78,75 %
10	Cat 26+ woorden waarin /s/ geschreven wordt als c	80 %
11	Cat 29b+ woorden eindigend op ‘s *	85 %
12	Cat 31 + woorden met –teit of –heid *	86,25 %
13	Cat 25 + woorden waarin /ie/ geschreven wordt als i	87,5 %
14	Cat 40 woorden waarin /t/ geschreven wordt als th	88,34 %
15	Cat 24 + woorden met –lijk(-) of –ig(-) *	100 %

Tabel 3.5 Volgorde beheersing spellingcategorieën van minder beheerst naar meer beheerst

Categorieën die berusten op een spellingregel zijn aangeduid met een *

3.6 Ethische aspecten

Er is voor dit vakgebied gekozen, omdat de opbrengst van het spellingonderwijs onvoldoende is. Het doel van dit onderzoek is in het belang van deze leerlingen en daarmee ethisch verantwoord. Er is niet gekozen om de groep in twee onderzoeksgroepen te verdelen, om op die manier het effect van twee verschillende benaderingen te kunnen meten, omdat het in een onderwijssituatie niet te verantwoorden is om een groep leerlingen oefenstof te onthouden.

Daarnaast is het praktisch minder goed te organiseren in één groep.

Om een andere vorm van controle in het onderzoek in te bouwen is gekozen voor het meten van de weetwoorden in de nulmeting en de nameting.

Om het weekprogramma van de groep niet teveel te belasten met dit onderzoek is gekozen voor een korte periode van oefening. Een ander argument voor een korte oefenperiode is het beperken en daarmee uitsluiten van natuurlijke groei. Er is gekozen voor didactische werkvormen die, wanneer ze effectief blijken te zijn, het belang van het onderwijs aan deze leerlingen dienen.

Mocht het resultaat opzienbarend zijn, dan zouden de uitkomsten ook aanbevelingen kunnen worden voor de school.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek in kaart gebracht.

4.1 Resultaten van de Cito-toets spelling M7 start en vervolg 1:

Begin januari 2011 is de Cito-toets Spelling M7 klassikaal afgenomen bij 20 van de 23 leerlingen; 3 leerlingen waren ziek/afwezig. Om die reden worden deze 3 leerlingen niet opgenomen in de eindmeting, zij hebben wel meegedaan met de lessen. De toets is afgenomen in de toetsopstelling; de leerlingen konden niet bij elkaar kijken en hebben stil en uiterlijk geconcentreerd gewerkt.

Start en deel 1 zijn op twee opeenvolgende dagen afgenomen. Na Start wordt de toets standaard gedifferentieerd afgenomen in Vervolg 1 of Vervolg 2, afhankelijk van de behaalde score na afname van het Startdictee. Vervolg 1 & 2 worden afgenomen in de vorm van meerkeuzevragen; de spellingvaardigheid wordt hier gemeten door de leerlingen aan te laten geven welk van de 4 gegeven dikgedrukte woorden en de zinnen fout gespeld zijn. Ten behoeve van de te maken foutenanalyse is ervoor gekozen de Vervolgttoets als dictee af te nemen. Om de gegevens eenduidiger te kunnen vergelijken is bij alle leerlingen na Start deel 1 afgenomen.

Na het afnemen van de Cito-toets spelling zijn alle dictees nagekeken op het totaal aantal fouten. Vervolgens zijn de fouten voor alle leerlingen geanalyseerd op de individuele analyseformulieren M7 Start en Vervolg 1. Fouten zijn in eerste instantie gesplitst in categoriefouten en “andere fouten”. De groep “andere fouten” is vervolgens buiten beschouwing gelaten.

De categoriefouten zijn vervolgens opgedeeld in weetwoorden, regelwoorden en achtervoegsels. Spelling van regelwoorden en achtervoegsels is te beredeneren met de spellingregels:

Cat 28 + woorden waarin /zju/ geschreven wordt als -ge

Cat 29b+ woorden eindigend op ‘s

Cat 33 woorden met -b *

Cat 37 woorden met een hoofdletter *

Cat 41 woorden met -sch(e) *

Cat 46 verkleinwoorden met de uitgang -nkje *

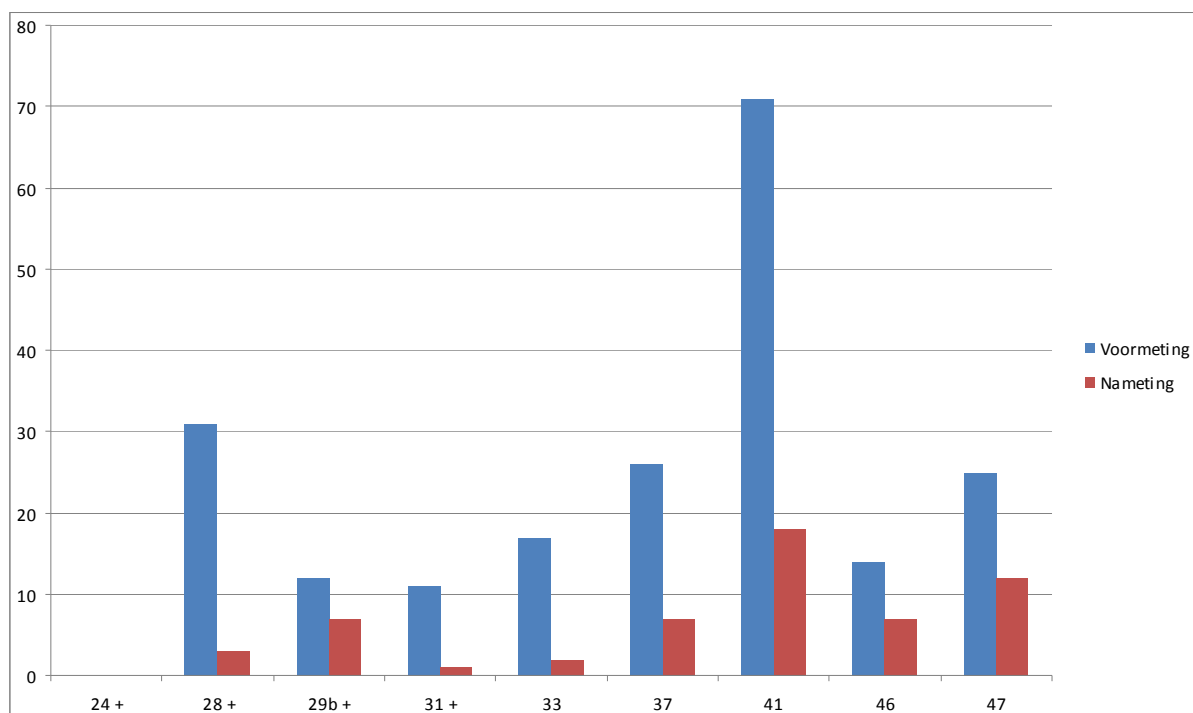
Cat 47 woorden met open en/of gesloten lettergreep *

Achtervoegsels:

Cat 24 + woorden met -lijk(-) of -ig(-) *

Cat 31 + woorden met -teit of -heid *

De weetwoorden zijn niet te oefenen met het hanteren van spellingregels en worden in hoofdstuk 4.3 besproken.

Staafdiagram 4.1. collectieve foutenanalyse van de regelwoorden en achtervoegsels Cito M7

Uit staafdiagram 4.1 blijkt het totaal aantal categoriefouten in de nameting sterk afgenomen (62 % minder fouten) te zijn. De afname geldt voor alle regelwoorden en achtervoegsels. In categorie 24+ werden in de voormeting en de nameting geen fouten gemaakt.

Spellingcategorie	VOORMETING	NAMETING	
Totaal aantal spellingfouten			
24 + woorden met –lijk(-) of –ig	0	0	0%
28 + woorden waarin /zju/ geschreven wordt als -ge	31	3	-90%
29b + woorden eindigend op ‘s	12	7	-42%
31 + woorden met –teit of –heid	11	1	-91%
33 woorden met –b	17	2	-88%
37 woorden met een hoofdletter	26	7	-73%
41 woorden met –sch(e)	71	18	-75%
46 verkleinwoorden met de uitgang -nkje *	14	7	-50%
47 woorden met open en/of gesloten lettergreep	25	12	-52%
GEMIDDELDE			-62%

Tabel 4.2. Afname aantal spellingfouten in percentages per categorie.

Uit tabel 4.2 blijkt dat het gemiddeld aantal fouten in de 9 gemeten categorieën na de oefeningen is afgenomen met 62 %.

Het beste leerresultaat is te zien in de categorieën 31+ (woorden met –teit of –heid): een afname van 91 % ; 28+ zju=-ge; 33 woorden met –b.

De resultaten van categorie 28+ zijn te verklaren uit het feit dat deze regel nog niet is aangeboden door de spellingmethode voor deze lessenserie. (zie ook hoofdstuk 3)

Categorieën met een relatief minder leerresultaat (maar absoluut wel een grote afname) zijn 46 (verkleinwoorden met –nkje) en 47 woorden met open en/of gesloten lettergreep.

4.2. Resultaten van de stelopdracht

Om de transfer van de spellingregels te meten maken de leerlingen een stelopdracht, waarin de getoetste en behandelde categorieën voorkomen. De leerlingen wordt niet verteld dat de stelopdracht zal worden beoordeeld op spelling. De opdracht is om een “mooie/leuke” zin te maken met het betreffende woord.

De stelopdracht regelwoorden en achtervoegsels is geanalyseerd op regelwoorden en achtervoegsels (zie boven)

Hieraan is een aantal categorieën toegevoegd, omdat die vaak voorkomen bij het analyseren van de spellingproblemen in de afzonderlijke klankgroepen:

De stomme e

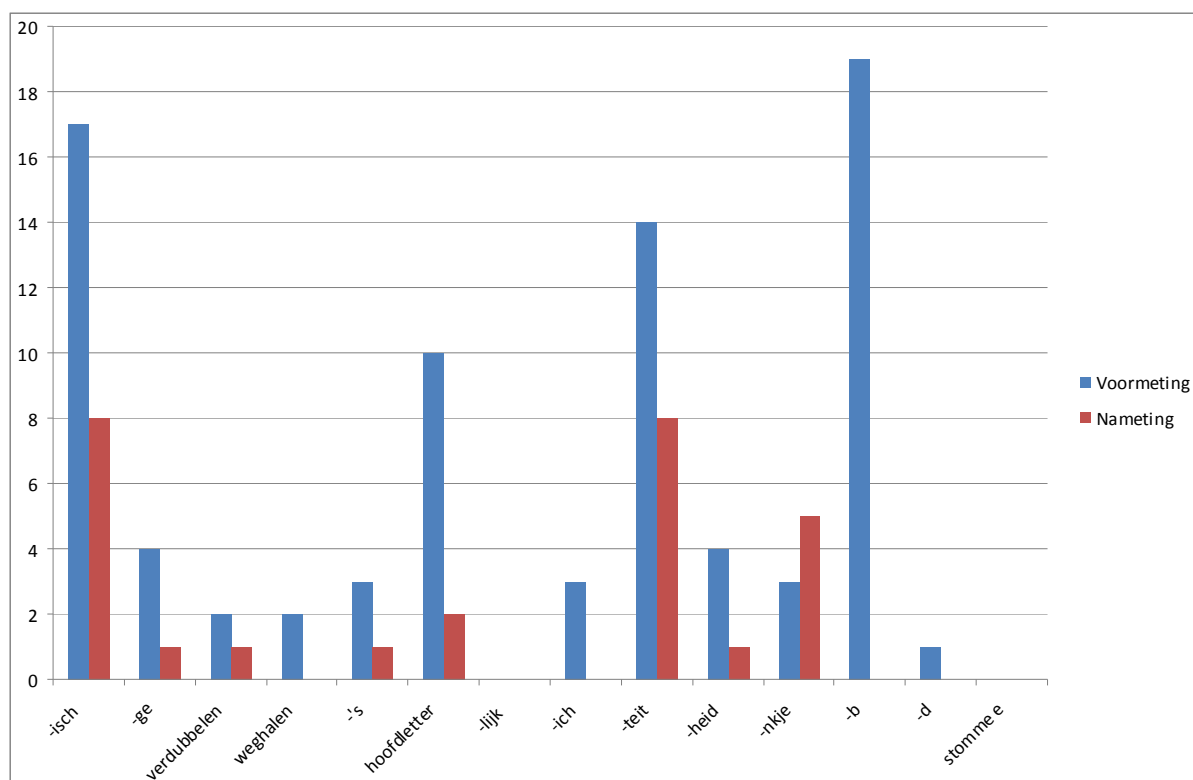
Woorden met -d/ je hoort –t

Woorden met open en/of gesloten lettergreep gesplitst in

- Woorden met open lettergreep (weghalen van de klinker)
- Woorden met gesloten lettergreep

Uit onderstaande grafiek valt af te lezen dat het aantal fouten in de nameting sterk (55%) is afgenomen.

In deze stelopdracht is het verdubbelen (-100%) en weghalen (-50%) gesplitst; hieruit blijkt dat de verdubbelingsregel minder goed beheerst wordt.

Staafdiagram 4.3 collectieve foutenanalyse stelopdracht van de regelwoorden en achtervoegsels (correctie: ich moet zijn –ig)

<u>Spellingscategorie</u>	VOORMETING		NAMETING	
	<u>Aantal fouten in totaal gemaakt door de kinderen</u>			
-isch	17	8	-53%	
-ge	4	1	-75%	
verdubbelen	2	1	-50%	
weghalen	2	0	-100%	
-'s	3	1	-67%	
hoofdletter	10	2	-80%	
-lijk	0	0	0%	
-ig	3	0	-100%	
-teit	14	8	-43%	
-heid	4	1	-75%	
-nkje	3	5	67%	
-b	19	0	-100%	
-d	1	0	-100%	
stomme e	0	0	0%	

GEMIDDELD VERSCHIL VOOR EN NAMETING -55%

Tabel 4.4. Afname aantal spellingfouten stelopdracht in percentages per categorie.

Uit bovenstaande tabel 4.4 valt af te lezen dat het aantal spellingfouten in de stelopdracht ook hier sterk is afgenomen.

Het gemiddeld aantal fouten in de gemeten categorieën is na de oefeningen afgenomen met 55 %. Uit de nameting blijkt dat de kinderen na de lessenserie spellingbewustzijn ook tijdens de stelopdracht beduidend minder fouten hebben gemaakt. Het lijkt erop dat er meer transfer heeft plaatsgevonden in de nameting dan in de voormeting.

4.3 Controlemeting

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de collectieve controlemeting weetwoorden bekeken (woorden waarop de oefeningen geen effect zouden moeten hebben). Het gaat hier om de weetwoorden die getoetst worden in de Cito-toets M7 Start en Vervolg 1:

Cat 11 ++ woorden met ei of ij

Cat 16 ++ woorden met au, auw, ou of ouw

Cat 25 + woorden waarin /ie/ geschreven wordt als i

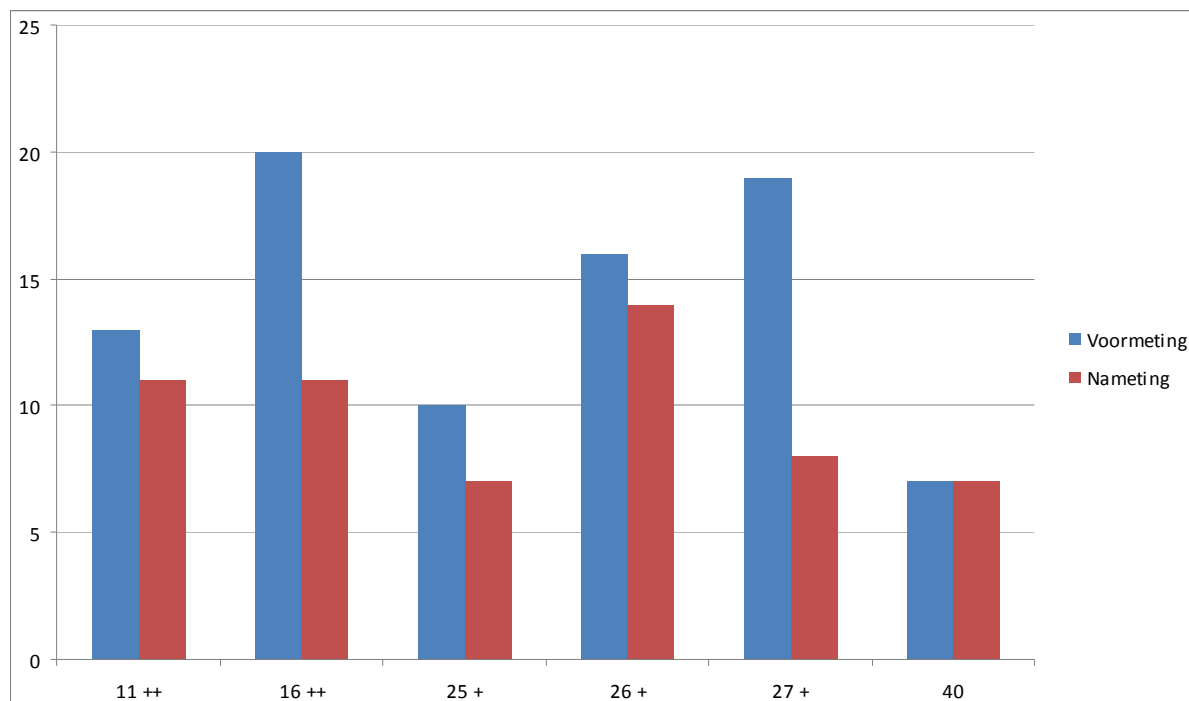
Cat 26+ woorden waarin /s/ geschreven wordt als c

Cat 27+ woorden waarin /k/ geschreven wordt als c

Cat 40 woorden waarin /t/ geschreven wordt als th

Uit onderstaand staafdiagram blijkt dat ook de spelling van weetwoorden sterk verbeterd is. Deze woorden zijn niet geoefend in de lessenserie. De afname is minder sterk als bij de regelwoorden en achtervoegsels.

Het aantal fouten in categorie 40 (woorden waarin /t/ geschreven wordt als th) is gelijk gebleven. Categorie 16++ (woorden met au, auw, ou of ouw) en 27+ (woorden waarin /k/ geschreven wordt als c) zijn het sterkst verbeterd.

Staafdiagram 4.5 collectieve foutenanalyse van de weetwoorden Cito M7.

Spellingcategorie	Totaal aantal fouten gemaakt per categorie		
11 ++ woorden met ei of ij	13	11	-15%
16 ++ woorden met au, auw, ou of ouw	20	11	-45%
25 + woorden waarin /ie/ geschreven wordt als i	10	7	-30%
26 + woorden waarin /s/ geschreven wordt als c	16	14	-13%
27 + woorden waarin /k/ geschreven wordt als c	19	8	-58%
40 woorden waarin /t/ geschreven wordt als th	7	7	0%
GEMIDDELDE			-27%

Tabel 4.6 Afname aantal spellingfouten weetwoorden in percentages per categorie Cito M7

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het gemiddeld aantal fouten in de 6 gemeten categorieën weetwoorden na de oefeningen is afgenomen met 27%. Deze afname is kleiner dan de afname van het aantal fouten in de regelwoorden in de Cito-toets spelling M7 start en vervolg 1 (62%) en de stelopdracht (55%).

Hoewel deze weetwoorden niet geoefend zijn (controlemeting) is het aantal fouten opvallend verminderd. Dit onbedoeld effect kan wellicht verklaard worden doordat kinderen een algemeen versterkt spellingbewustzijn hebben, dat verder gaat dan de behandelde spellingcategorieën.

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt eerst samengevat wat het effect is van de interventies op de spellingprestaties in de Cito-toets M7, de stelopdracht en de controlemeting.

Naar aanleiding hiervan kan de centrale onderzoeksvraag beantwoord worden:

“Ik onderzoek hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt, omdat ik wil weten op welke manier ik de transfer van aangeleerde spellingregels kan stimuleren, teneinde mijn spellingonderwijs te optimaliseren, zodat de spellingprestaties van de leerlingen vooruit gaan.”

Op grond van de antwoorden worden aanbevelingen gedaan. Tot slot van dit hoofdstuk evalueer het onderzoek en de onderzoeksresultaten.

5.1. Effect op de spellingprestaties van de Cito-toets M7 na de interventies

Ja, er is een sterk effect op de spellingprestaties van de regelwoorden en analogiewoorden. Na de interventies is het aantal fouten met 62% verminderd. De leerlingen waren na de lessen beter in staat per klankgroep de spellingregel te herkennen en toe te passen.

Oepkes beschrijft in zijn artikel dat leerlingen in staat moeten zijn een beroep te doen op hun regelkennis. De bijbehorende theorie dat spellingbewustzijn belangrijk is voor het bevorderen van de spellingvaardigheid lijkt hiermee bewezen. Leerlingen met een goed ontwikkeld spellingbewustzijn weten wanneer een woord goed gespeld is en weten ook wanneer ze moeten twijfelen over de juiste spelling. Daardoor zijn ze beter in staat te bepalen wanneer ze welke spellingstrategieën moeten gebruiken om fouten te voorkomen of te verbeteren. Ontwikkelen van het spellingbewustzijn is daarom een belangrijke doel van het spellingonderwijs.

Dit onderzoek heeft een bruikbare methode ontwikkeld om het spellingbewustzijn in korte tijd te versterken.

5.2. Effect op de transfer in stelopdracht na de interventies

Ja, er is een duidelijk effect op de transfer na de interventies. Na de interventies is het aantal fouten in de stelopdracht met 55% afgenomen.

Het doel van de interventies was het metacognitief bewustzijn te ontwikkelen door de leerlingen te trainen in het beschrijven van de strategie die zij hanteren bij het spellen van woorden. Het theoretisch uitgangspunt hierbij was: “Wanneer de metacognitieve vaardigheden voldoende ontwikkeld zijn, kan er transfer plaats vinden.” De resultaten lijken deze bewering te ondersteunen.

5.3. Antwoord op de onderzoeksvraag.

De vraag hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt, wordt als volgt beantwoord :

Analyseer de spellingcategorieën(uitgezonderd de werkwoordspelling en de weetwoorden) die door de kinderen beheerst dienen te worden.

Maak van iedere spellingcategorie een symbool of korte aanduiding. (maximaal 15)

Maak voor leerkrachtgebruik per categorie een lijst met woorden die gebruikt worden voor de training.

Doe de training met de leerlingen als volgt: leerlingen hebben nodig: klankgroepentabel; leerlingenblad behandelde spellingcategorieën, potlood. Leerkracht heeft nodig: digi-bord met klankgroepentabel en spellingcategorieën.

1. Laat de kinderen een zin horen met het te spellen woord;
2. Spreek het te analyseren woord 2 keer duidelijk gearticuleerd uit;
3. Leerkracht “zingt” het woord langzaam in klankgroepen. Doel van het zingen is het kunnen onderscheiden van de lange en de korte klank: proooooo-fe-sor (wanneer je aan het eind van de klankgroep een lange klank hoort schrijf je één klinker, wanneer je aan het eind van de klankgroep een korte klank hoort schrijf je 2 medeklinkers”);
4. Als 3 nu met leerlingen samen;
5. De kinderen zetten voor iedere klankgroep die ze onderscheiden een stip in de klankgroepentabel;
6. Leerkracht doet dit op bord; kinderen controleren;
7. Leerlingen bepalen en noteren per klankgroep één of meer spellingregels die op het blad staan;
8. Leerkracht geeft feedback (modelend en in interactie met de kinderen);
9. Leerlingen hoeven de woorden niet te schrijven.

Bouw de training op door de spellingregels eerst apart aan te bieden en toe te lichten. Bouw de lessen op door steeds een spellingregel toe te voegen. Doe de oefeningen. Vooral de regel verdubbelen en weghalen moeten goed begrepen worden door de kinderen. Per sessie worden er 10 woorden geanalyseerd, waar de tot dan toe aangeboden categorieën in voorkomen.

De vraag: “Hoe kan ik mijn spellingonderwijs optimaliseren?”, kan als volgt beantwoord worden:

Door bovenstaande lessen klassikaal te geven kan het spellingonderwijs in groep 7 worden geoptimaliseerd.

Daarnaast is het een geschikt methode om te gebruiken voor verlengde instructie en remediëring: per kind kan geanalyseerd worden welke spellingregel niet beheerst wordt; op grond van die gegevens is het eenvoudig een groepshandelingsplan of individueel handelingsplan op te stellen; eerst wordt gecontroleerd of de spellingregel wordt gekend en zo nodig wordt dit herhaald; vervolgens wordt geoefend met woorden waarin die categorieën voorkomen

Samengevat; antwoord op de deelvragen

Ik onderzoek hoe het spellingbewustzijn van de leerlingen in groep 7 kan worden versterkt

Uitkomst onderzoek: Het spellingbewustzijn kan worden versterkt door de 10 omschreven lessen te geven. (62% minder fouten)

Op welke manier kan ik de transfer van aangeleerde spellingregels versterken?

Uitkomst onderzoek: Door deze lessen wordt de transfer van de aangeleerde spellingregels versterkt (55% minder fouten)

Doel onderzoek: mijn spellingonderwijs te optimaliseren

Uitkomst onderzoek: Het spellingonderwijs kan geoptimaliseerd worden door naast de methode Taalactief de beschreven lessen te geven. Leerlingen leren de spellingregels via de methode Taalactief. Door naast de methode de omschreven lessen te geven worden de kinderen gestimuleerd de geleerde spellingregels bewust toe te passen. Hiermee wordt het spellingbewustzijn versterkt.

Praktische toepassing :vooruitgang spellingprestaties van de leerlingen van groep 7

Uitkomst onderzoek: De spellingprestaties (gemeten door de spellingtoets Cito M7) van de leerlingen zijn tussen januari en februari 2011 zijn sterk vooruitgegaan. (nulmeting/eindmeting 62% minder fouten in de regelwoorden en analogiewoorden)

5.4. Aanbevelingen

Groep 7

De lessen die voor dit onderzoek zijn gegeven zijn uitgegaan van de doelen die in de toets Cito spelling M7 bereikt moeten zijn. Om de training spellingbewustzijn te continueren zou het nuttig zijn een vergelijkbare lessenserie te maken op grond van de spellingregels die eind groep 7 beheerst moeten worden. Deze lessenserie is in het belang van het onderzoek (om de invloed van natuurlijke groei uit te sluiten) binnen 3 weken gegeven. Bij invoering van deze lessen naast de spellingmethode kan gedacht worden aan één les per week van circa 15 minuten, waarin steeds 10 woorden worden geanalyseerd. Na afname van de Cito-toets E7 kan worden geëvalueerd of het gemiddelde resultaat van deze groep veranderd is. Het verdient aanbeveling hetzelfde lessenprogramma volgend schooljaar weer te volgen met de volgende groep 7. De verbetering van resultaten kan gemeten worden door de groei van het gemiddelde leerrendement te vergelijken met het jaar daarvoor.

Mocht dit weer een sterke verbetering van de resultaten opleveren, dan verdient het aanbeveling hetzelfde programma met dezelfde uitgangspunten in te voeren naast de methode Taalactief. Zo zou dit programma per leerjaar ingevoerd kunnen worden.

Aanbevelingen OBS De Boomgaard

Om schoolbreed aan de ontwikkeling van spellingbewustzijn te werken, zouden de lessen moeten worden uitgewerkt voor de groepen 4 t/m 8, zoals hierboven omschreven.

Het uitwerken van deze methode zou ik graag willen uitvoeren en vervolgens willen implementeren in de school waar ik werk. Uiteraard moet dan voor aanvang van het project worden geïnventariseerd of de directeur, de I.B-er en het team hier positief tegenover staan. Daarom is het zinvol om te beginnen met het presenteren van dit onderzoek aan directeur, I-B-er en leerkrachten.

Wanneer de methode spellingbewustzijn volledig is uitgewerkt kan de methode binnen de school ook ingezet worden voor groepsremediëring en individuele remediëring.

6. Evaluatie en reflectie

6.1 Evaluatie van het onderzoek spellingbewustzijn

Aanleiding van het onderzoek was de verlegenheidsituatie in het spellingonderwijs in groep 7. Na me verdiept te hebben in literatuur over spelling heb ik de aanname gedaan dat de oorzaak van de achterblijvende resultaten onvoldoende transfer in het gebruik van de aangeleerde spellingregels was. Daarmee werd het uitgangspunt voor het onderzoek dat het spellingbewustzijn van de leerlingen versterkt moet worden; onderzoek zou uit moeten wijzen of het ontwikkelen van deze vorm van metacognitie de resultaten in vrije schrijfsituaties en van de Cito-toets zou verbeteren. Hiermee heb ik naar mijn idee het onderzoek voldoende theoretisch en helder onderbouwd.

Op basis van de theorie heb ik een methode ontworpen, die effectief bleek te zijn. Naar mijn mening komt dit doordat de manier van werken uitgebreid aandacht besteedt aan: horen, herhalen, duidelijk articuleren van de woorden en verdelen van de woorden in klankgroepen. Vervolgens wordt het spellingbewustzijn en daarmee het metacognitief bewustzijn gestimuleerd door per klankgroep te bepalen en beschrijven welke spellingregel van toepassing is. Er wordt alleen geoefend met woorden waar de regelstrategie of de analogiestrategie moet worden toegepast.

Mijn keuze om per klankgroep de spellingregel te laten zoeken werkte erg goed in de praktijk, omdat het de analyse van de spellingregels zo heel begrijpelijk maakte. Tijdens de les bleek dit voor de kinderen heel duidelijk. De oefeningen werden goed gemaakt, de spellingregels werden meestal goed herkend. De kinderen zeiden het zo makkelijker te vinden om de spelling van een woord te bepalen. Ze vonden het ook leuk dat ze het woord niet hoefden te schrijven. De lessen waren kort, waardoor de kinderen alert bleven en saaiheid werd voorkomen. Het aantal spellingregels was goed te overzien.

De lesopbouw bleek een effectieve training te zijn die leerlingen sterk betrokken bij de les: naspreken, in klankgroepen verdelen, stippen zetten, spellingregels noteren, feedback. Het materiaal (leerlingbladen, digibordmateriaal) is eenvoudig en effectief in het gebruik. Het materiaal zou wel aantrekkelijker vormgegeven moeten worden. De spellingregel die onvoldoende wordt beheerst, is de verdubbeling van de medeklinker na een korte klank aan het eind van de klankgroep. Hier moet extra aan besteed worden voor de kinderen die dat niet beheersen.

De eindmeting moest dan nog uitwijzen of de lessen dan ook het beoogde resultaat zouden opleveren. De uitkomsten hebben mij erg verrast: een zo sterke afname van het aantal fouten had ik niet verwacht. Het resultaat en de reacties van de kinderen geven mij het idee dat dit een geslaagd praktijkonderzoek is geweest.

Geslaagde interventies in mijn spellingonderwijs, die de theorieën over spellingbewustzijn, transfer en metacognitie hebben bevestigd. Lessen, die voortbouwend op deze inzichten alleen aandacht besteden aan het aanleren en bewust toepassen van de verschillende spellingregels.

6.2. Reflectie

Mensen hebben recht op goed onderwijs, als middel om zo optimaal mogelijk vorm te kunnen geven aan hun mogelijkheden en dromen.

Onderwijs in basisvaardigheden is mijn belangrijkste taak op school. Ik volg de opleiding voor remedial teacher voornamelijk om mijn ortho-didactische competentie ontwikkelen. Ik heb gekozen voor dit praktijkonderzoek omdat mijn spellingonderwijs niet optimaal was. Ik had onvoldoende kennis van de theorie en de didactiek. Bestudering van de theorie en didactiek en op basis daarvan lessen te ontwerpen heeft mij goed materiaal opgeleverd om betere spellinglessen te geven en te remediëren. Door per groep of per leerling te analyseren

welke spellingregels niet beheerst worden is het eenvoudig een training voor die spellingregels te maken.

Ik houd van beweging, letterlijk en figuurlijk. Presteren, iets onder de knie krijgen, mezelf ontwikkelen, groeien, uitdagingen aangaan en in beweging zijn. Daarnaast is stabiliteit, onderbouwing en doelgerichtheid belangrijk. Met dit praktijkonderzoek heb ik duidelijk resultaat behaald, ik heb er ook zeer doelgericht aan gewerkt met voldoende ruimte om te “dromen”. Het creatieve van dit onderzoek: analyseren en op grond daarvan een methode ontwerpen, vond ik erg uitdagend. Ik ben tevreden over de bedachte aanpak, de resultaten van de eindmeting en de reacties van de kinderen.

Het heeft me als onderzoekend leerkracht uitgedaagd, ontwikkeld en in beweging gezet.

Met dit onderzoek heb ik een mogelijke basis gelegd voor verbetering van het spellingonderwijs op mijn school. In de aanbevelingen heb ik beschreven hoe ik vervolg aan dit onderzoek wil geven.

Tot slot wil ik een aantal mensen bedanken voor hun steun.

Kim Buschman die aan de wieg van het onderzoek heeft gestaan; mijn mentor en critical friends: Piet, José, Marja, Marja, Sylvia, en Tessa. Ik heb me gesteund en gewaardeerd gevoeld door hun reacties. Ik kon bij hen terecht met mijn enthousiasme, getob en spontaniteit. Het bespreken van elkaars onderzoeken vond ik inspirerend en gaf mij de ondersteuning en energie die ik soms nodig had om weer met mijn meesterstuk verder te kunnen.

En natuurlijk niet te vergeten de kinderen van groep 7, voor hun medewerking en enthousiasme: “Juf, ik snap het nu veel beter. U moet deze lessen gaan verkopen, daar kunt u heel rijk mee worden!”

Literatuurlijst

Harinck, F. (2009). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant

Huizinga, H. (2010). *Spelling. Serie Taal & Didactiek*. Groningen: Noordhoff.

Janson, D. (2010). *Kwaliteitskaart spelling leren. APS*, Utrecht.

Kallenberg, T. & Koster, B. & Onstenk, J. & Scheepsma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Baarn/Utrecht/Zutphen: Thieme Meulenhoff.

Oepkes, H. (2006). Spellingbewustzijn en spellinggeweten als doelen van het spellingonderwijs. *Jeugd, school en wereld (JSW)* 91, november, 34-38.

Paffen, R. & Bosman, A.M.T. (2005). Spellingbewustzijn kan met een korte training gestimuleerd worden. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek* 44, 9, 380-390.

Bijlage logboek spellingbewustzijn

Toetsdag 1: 15-12-2010

Cito-spelling M7 start

Toetsdag 2: 17-12-2010

Cito-spelling M7 vervolg1 als dictee

Toetsdag 3: 04-01-2011

Voorbereiden: toetsstand, blaadjes, potlood en liniaal om de woorden te onderstrepen

Nulmeting Stelopdracht op zinsniveau ;

De leerlingen maken zinnen met de gedicteerde woorden. Met iedere categorie weetwoorden wordt een zin bedacht en geschreven door de leerlingen. De gedicteerde woorden worden onderstreept met potlood en liniaal Alleen de categoriefouten worden nagekeken.

1. Fantastisch (magisch)

2. Etalage (rage)

3.Sukkel (knoppen)

4.insmeren (inhalen)

5. Pinda's (dino's)

6. Pools (Spaans)

7.Feestelijk (heerlijk)

8.Nieuwsgierig (harig)

9.Puberteit (rariteit)

10.Narigheid (dommigheid)

11.Koninkje (palinkje)

12.Drab (krab)

13.Munitie (bikini)

14.Mand (band)

15. Andere (postbode)

Lessen spellingbewustzijn:

Dag 1 03-01-2011

Introductie –isch(e) competitie. Twee groepen: jongens vs meisjes Iedere groep verzint en typt zoveel mogelijk woorden met –isch(e). Sluiting vrijdag 7 januari 10.45. Woordenlijsten worden voorgelezen en opgehangen.

Dag 2: 05-01-2011

Blaadjes voor de leerlingen met tabellen

Digibord kaartjes en tabel

Aanbieden tabel 5 vakken/ 4 categorieën

(weghalen (x);

verdubbelen (ll);

stomme (e met hoedje);

schrijf wat je hoort (C tekening van een oor)

De leerkracht noemt een woord.

De leerlingen herhalen het woord

De leerlingen plaatsen per klankgroep een stip in een tabel

De leerlingen zingen het woord in klankgroepen

De leerlingen bepalen per klankgroep welke van 4 bovenstaande categorieën erin in voorkomt.

Nabespreken met behulp van digibord. De kaartjes staan op het digibord, tabel)

Bommen, bomen. Klokken, apensnot, pindakaas, wegfietsen, opsturen, wegnippen, inparkeren, wegpakken.

Dag 3: 07-01-2011

Vervolg competitie. (jongens 511 woorden/meisjes 74)

10 woorden analyseren per klankgroep. Toevoegen –isch

Logisch; optellen; romantisch; weghalen; sadistisch; bananen; opeten; kennissen; komisch; opereren.

Dag 4: 10-01-2011

Toevoegen H (hoofdletter)

Dramatisch, mekkeren, Nederland; Olympische; strategisch; Janneke; etaleren; praktisch; De Boomgaard; Atlantische.

Dag 5: 12-01-2011

Denemarken; ellende; Belgische; vernikkelen; Russisch; Rus; Nederlandse; Piet Jansen; magnetisch; Parijs.

Dag 6: 14-01-2011

Toevoegen –ge (je hoort zju,je schrijft ge) .Begin competitie –ge woorden.

Woorden: bagage, gastronomisch; melodisch; Beethoven ; Eiffeltoren; etage; hommage; gesprekken, Zuid-Holland; toeristisch;

Dag 7: 17-01-2011

manege, massage,stage, Donau,Rode Zee, agrarisch , allergisch, prikkende, verschrikkelijk, bemannen.

Uitslag competitie: meisje: 32;jongens 19

Dag 8: 19-01-2011

Toevoegen's:

lekkage, rapportage, radio's, logo's, Hema, Herman de Vries, organisch, Oostenrijk, problematisch, vernissen,

Dag 9. 21-01-2011

(mevrouw) Bakker, draken, ravage, voltage, astronomisch, historisch, oppeppen, Marokko, Griekenland, Kerklaan

Dag 10. 24-01-2011

Legendarisch, krab, zebra's, diploma's, slab, krap , slap, Portugal, Lissabon, web

Dag 11. 26-01-2011

Roodkapje, lekkere, personage, drab, verrassing, Repelsteeltje, reportage, politiek, Rutten, balletten.

Dag 12. 28-01-2011

Namelijk, eenzaamheid, horloge, passage, medisch, automatisch, evenmin, leraressen, schema's, Fransman.

Dag 13. 01-02-2011 Cito-toets spelling M7. Start

Dag 14 02-02-2011 Cito-toets spelling M7 Vervolg 1 (dicteevorm)

Dag 15 04-02-2011 Cito-spelling M7 Vervolg 2

Dag 15 07-02-2011 zinnen dictee tweede versie